

Miloš Minić: *Ratovi u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini 1991-1995.*

Izdavač: Društvo za ugrožene narode, Sarajevo, „Kult/B” Minhen, agencija „Mir”, Novi Sad, „Razlog”, Zagreb 2002. str. 608

Izašlo je novo delo Miloša Minića, svedoka i aktera zbivanja u dugom razdoblju naše istorije. U godinama visokog životnog iskustva Minićeva preokupacija su politički život i ratni sukobi u Srbiji, odnosno Jugoslaviji, u poslednjoj deceniji tek isteklog veka. Vodio je beleške, zapisivao događaje i trenutne impresije na nekoliko dana ili nekoliko sedmica, da bi sve to prelio, odnosno prikazao, dobrim delom, u svojim knjigama. Za minulih deset godina objavio je četiri dela (zaključno sa ovim, najnovijim), što sve ostavlja impresivan utisak.

Primetno da je prvi deo knjige „Posle pedeset godina” (100 strana) preštampana poslednja glava autorove knjige „Oslobodilački ili građanski rat u Jugoslaviji” objavljena 1993. godine. U drugom delu autor nastavlja zbivanja, hronološki vođena, od kraja 1992, povremeno se zaustavljajući na ključnim pitanjima koja se tiču uzroka razmirica na jugoslovenskom tlu i glavne faktore, inicijatore rata. Takođe smatra, kao i deo srpske inteligencije, da je idejna osnova za rat na ovim prostorima koncept „Velike Srbije” koji je javno izražavan kao težnja da svi Srbi treba da žive u jednoj državi.

Osnovna Minićeva ideja je da utvrdi genezu vojevanja devedesetih godina dvadesetog veka sa zbivanjima u ratu vođenom 1941-1945, kada je Ravnogor-

ski pokret u biti nastojao da stvori „Srbo-slaviju”. Memorandum SANU od 1986. vuče korene iz „Homogene Srbije”, nastale na Ravnoj gori 1941. godine. Sve do zapadnih međa Karlobag-Karlovac-Virovitica srpske su zemlje, koje treba objediniti u jednoj državi. Naziv „Jugoslavija” je „ratno lukavstvo”, odnosno takva jugoslovenska (kvazi)država bila bi samo prelazna faza ka formiranju velike srpske političke zajednice kao glavne sile na Balkanu. Ta država bila bi očišćena od Muslimana i Hrvata, a zatim i drugih nersrpskih elemenata. Ispunjenju tih ratnih ciljeva pristupilo se kako u ratu 1941-1945. tako i posle pola veka, putem zaposedanja teritorija i etničkog čišćenja. Minić je racionalno uočio suštinu zbivanja, uzroke pokretanja ratova, ratnu strategiju srpskog subjekta kao glavnog činioca u tzv. jugoslovenskoj ratnoj drami. Taj pokretački faktor - ofanzivu Miloševićeve Srbije, sledila je u Bosni i Hercegovini zavojevačka aktivnost Tuđmanove Hrvatske, da bi se na kraju manifestovala preko šiptarske ekspanzije na Kosovu. Na tlu Hrvatske, u krajevima sa mešovitim življem, započet je pravi rat, koji se kasnije, u još jačim, stravičnim oblicima, preneo u Bosnu i Hercegovinu. „Ponašanje vođa bosanskih Srba u svojoj svojoj celokupnosti u duhu je programa četničkog pokreta Draže Mihailovića o stvaranju Homogene velike Srbije iz vremena rata 1941-1945. godine i to sve do

simbola, himne, pa i kapa generala vojske bosanskih Srba", konstatuje autor. Zanimljivo je razmišljanje: „U kolektivnoj svesti srpskog naroda nastalo je stanje za koje se najtačnije pokazala Kišova dijagnoza o nacionalizmu kao kolektivnoj paranoji."

Autor je veoma kritičan prema politici zvanične Srbije, njenoj efemernosti i zbog poraznih rezultata posle prividnih uspeha u bratoubilačkom ratu. Posle iznudenog Dejtonskog sporazuma i plana Kontakt-grupe, srpska opozicija razvija svoju političku strategiju na kritici Miloševićevog kursa sa pozicije ratoborne klike bosanskih Srba. Izuzev jedne političke struje građanske orijentacije, politički marketing Srbije bio je obojen nacionalističkom isključivošću prema jugoslovenskim narodima, a naročito prema Hrvatima i Muslimanima. Šešelj se u leto 1994. (ne bez rezona) suprotstavlja Miloševiću: „Milošević nas je poveo u rat, a sad hoće da se izvuče, to je izdaja srpskog naroda." Patetičnu izjavu Dobrice Ćosića: „Srbi su uvek što su zadobili u ratu izgubili u miru" - autor tumači kao „fatalnu" i „kobnu" neistinu. Posebno je bilo izloženo osudi rukovodstvo Srpske pravoslavne crkve. Sinod je apelovao na srpski narod da ne prihvati „nepravedno rešenje" za Bosnu i Hercegovinu, što je stvarno značilo produženje rata. Patrijarh

Pavle je otišao na Pale da „miri braću" - Srbijance sa Srbima BIH-a. Dakle, treba ojačati srpski blok, a o hrišćanskom milosrđu i miru među narodima (inače veoma srodnim) ne treba ni govoriti.

Ovo delo, sastavljeno na osnovu beležaka vođenih do kraja oktobra 1997. godine, predstavlja vredan prilog literaturi (posebno naučnoj) o zbivanjima toga vremena, budući da registruje aktuelne događaje koji su tekli u kontinuitetu od nekoliko godina. Taj kompleks aktuelnih informacija praćen je lucidnim opservacijama bez distance, analizom događaja uz meditiranje o njihovom značaju za potonje vreme. Zahvaljujući svom velikom iskustvu u političkom životu Jugoslavije, te poznavanju međunarodne konstelacije i odnosa, autor veoma stručno interpretira jedno doba naročito značajno za političku i socijalnu istoriju naših naroda. To je sam kraj XX stoleća, opterećen složenim zbivanjima, pojavama i odnosima, što će determinisati potonje istorijske tokove. Proći će mnogo godina kako bi nestala hipoteka retrogradnih pojava odigranih u minuloj deceniji. Delo Miloša Minića ilustrativno svedoči o jednom po mnogim svojstvima izuzetnom dobu, čiji se konac još ne može jasno sagledati.

Dr Dragoljub PETROVIĆ